

Kuumat perunat paloiksi

Tehtäviä ja ymmärtämisen apuvälineitä
maahanmuuttajien suomen kielen opetukseen

Päivi Suominen

Kehittämishankeraportti
Kesäkuu 2010

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) SUOMINEN, Päivi Johanna	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	Päivämäärä 7.6.2010
	Sivumäärä 40	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi KUUMAT PERUNAT PALOIKSI – tehtäviä ja ymmärtämisen apuvälineitä maahanmuuttajien suomen kielen opetukseen		
Koulutusohjelma Ammatillinen erityisopettajankoulutus		
Työn ohjaaja(t) HIRVONEN, Maija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Kehittämishankkeen kohteena oli Länsirannikon koulutus oy WinNovan (31.12.2009 asti Porin Aikuiskoulutuskeskus) kotoutumiskoulutuksen suomen kielen koulutus. Tavoitteena oli paloitella viisi kuukautta kestävä suomen kielen koulutuksen sisällöt viikkoteemoiksi ja rakentaa niihin tehtäviä ja materiaaleja. Tavoitteena oli helpottaa maahanmuuttajaopiskelijaa hahmottamaan koulutuksen tärkeitä kokonaisuuksia ja selkiyttää kotoutumiskoulutuksen ja yleisen kielitutkinnon sisältämiä aiheita. Materiaalit koottiin avoimeen verkkoon Google-sivustolle. Osa tehtävistä laadittiin Hot Potatoes –ohjelmalla, mihin hankkeen nimikin viittaa. Hot Potatoes sisältää työkaluja, joilla voidaan rakentaa yhdistämis- ja lauseenrakentamistehtäviä, aukko- ja vaihtoehtotehtäviä sekä ristikoita. Erityisopetuksen keinoja voidaan käyttää hyödyksi, kun opetuksesta ja materiaalista halutaan tehdä selkeää ja helposti ymmärrettävää. Yksi keino on selkokieli. Myös internet-materiaalista voidaan tehdä esteetöntä ja käyttää selkokielen periaatteita. Maahanmuuttaja tarvitsee paljon selittämistä ja eri tilanteisiin perehdyttämistä. Siksi voidaan lähestyä strukturoidun opetuksen periaatteita, koska tilanteet vaativat jäsentämistä, tarkkoja ohjeita ja asiat pitää saada ymmärretyksi vähäisellä suomen kielellä. Kehittämishankkeen tehtävät tutustuttavat opiskelijoita omaan lähiympäristöönsä, Poriin, Satakuntaan ja Suomeen. Tavoitteena on totuttaa opiskelijaa myös funktionaaliseen tapaan oppia kieltä, viestintätarpeista lähtien. Tehtäviä kokeiltiin kielikoulutuksen opiskelijoiden kanssa. Opiskelijat, joille kirjoittaminen ja teorian opiskelu on hankalaa, kiinnostuivat toiminnallisista tehtävistä ja keskittyivät niiden tekemiseen hyvin. Viikkoaiheet ja niitä esittelevät tehtävät auttavat myös opettajaa suunnittelemaan koulutusta. Tavoitteena on jatkaa sivuston kehittämistä niin, että eri opettajat ja edistyneemmät opiskelijatkin voivat lisätä tehtäviä eri aihekokonaisuuksiin. Materiaaliin pääsee vapaasti osoitteessa: http://sites.google.com/site/suomenkielenharjoituksia .		
Avainsanat funktionaalinen oppiminen, kielellinen erityisvaikeus, kotoutumiskoulutus, maahanmuuttaja, selkokieli, strukturoitu opetus, toisen kielen oppimisen vaikeus, yleinen kielitutkinto		
Muut tiedot		

Author(s) SUOMINEN, Päivi Johanna	Type of publication Development project report	Date 7.6.2010
	Pages 40	Language Finnish
	Confidential () Until	Permission for web publication (X)
Title Chopping the hot potatoes exercises and tools immigrants learning the Finnish language		
Degree Programme Special Needs Teacher Education		
Tutor(s) HIRVONEN, Maija		
Assigned by		
Abstract <p>The target of this development programme was the Finnish language education in integration training within WinNova West Coast Education Ltd (until 31 December 2009 known as Pori Adult Education Centre). Within the programme, the five-month Finnish training was divided into weekly themes including theme-related material and exercises. The goal of the project was to facilitate immigrants to understand the essential entities as well as the most important topics of the integration training and also the Finnish language proficiency test. The material was gathered to the open network in Google. The exercises were partially produced using the Hot Potatoes program - the name of the initial development programme refers to this computer program. Hot Potatoes includes tools for making exercises on building sentences, combining parts of speech in the form of crossword puzzles, multiple choice and filling in the blanks exercises.</p> <p>The special needs education methods could be used when the material and teaching are to be understood easily. One way to this is the plain language. It could also be used to the material in the internet. The immigrants need a lot of explaining and briefing. The situations require classifications and specific instructions by using a minimum quantity of Finnish and this is why the structured teaching method is being used. The exercises in this development programme also familiarize the students with their own milieu Pori, Satakunta and Finland. Within the programme, the students will acquire a functional method of learning a language, the need of communicating taken into consideration.</p> <p>The exercises were tested with the students in the language training. The students having difficulties in writing and studying theory were interested in these functional exercises and were very focused to the tasks. The weekly themes and the theme-specific exercises facilitate also the teacher in planning the training. The future objective of the programme is developing the internet pages in order to enable teachers and advanced students the possibility to add exercises to the themes. The material is freely accessible in http://sites.google.com/site/suomenkielenharjoituksia.</p>		
Keywords difficulty in second language acquisition, functional method of learning, general language examination, immigrant, integration training, linguistic difficulty, plain language, structured tuition		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 KOTOUTUMISTA PIENIN ASKELIN.....	3
1.1 Maahanmuuttajat Suomessa ja Satakunnassa.....	3
1.2 Kotoutumiskoulutuksen tavoitteet ja sisältö.....	5
1.3 Yleinen kielitutkinto haasteena.....	7
2. MAAHANMUUTTAJIEN OPPIMISTA EDISTÄVIÄ JA VAIKEUTTAVIA ASIOITA.....	11
2.1 Aikuisen maahanmuuttajan erityistarpeita.....	11
2.2 Toisen kielen oppimisen vaikeuksia vai kielellinen erityisvaikeus?	15
2.3 Selkokieli.....	17
3. VIIKON KUUMAT PERUNAT - TOIMINNALLISEN OSUUDEN RAPORTOINTIA.....	21
3.1 Tutustuminen, minä ja minun elämäni.....	23
3.2 Perhe, koti ja asuminen.....	24
3.3 Lähiympäristö, jokapäiväinen elämä, asiointi ja palvelut.....	25
3.4 Sosiaalinen vuorovaikutus.....	26
3.5 Opiskelutaidot ja suomalainen koulutusjärjestelmä.....	28
3.6 Fyysinen ja psyykinen hyvinvointi.....	29
3.7 Työ.....	31
3.7.1 Työnhaku ja ammatit.....	31
3.7.2 Hygieniatietous, työturvallisuus ja ergonomia.....	31
3.8 Luonto ympäristö ja maan tuntemus.....	32
3.9 Kulttuuri(t)	33
3.10 tietotekniikka ja viestintätaidot.....	34

LIITTEET

Liite 1, Esimerkkiharjoitus yhdistelytehtävästä, aiheesta minä ja minun taustani

Liite 2, Yhdistelytehtävä, lähiympäristö ja jokapäiväinen elämä

Liite 3, aukkotehtävä, opiskelutaidot ja suomalainen koulutusjärjestelmä

1 KOTOUTUMISTA PIENIN ASKELIN

1.1 Maahanmuuttajat Suomessa ja Satakunnassa

Suomessa asui vuoden 2009 lopussa vakinaisesti 155 660 ulkomaan kansalaista. Lisäksi maassamme on turvapaikan hakijoita ja väliaikaisesti opiskelemaan tai työhön tulleita ulkomaalaisia. Eniten maahanmuuttajia on saapunut Venäjältä, Virosta, Ruotsista, Kiinasta ja Puolasta (Suomessa vakinaisesti asuvat ulkomaalaiset 31.12.2009). Satakunnassa maahanmuuttajia oli vuoden 2009 lopussa 2694, eniten alueella on maahanmuuttajia Virosta ja Venäjältä (Kauri 29.3.2010), vaikka avioliiton myötä eri puolilta maailmaa tullaan Satakuntaankin yhä enemmän. Suurin osa muista kuin työperäisistä maahanmuuttajista aloittaa elämänsä uudessa maassa työn etsinnällä ja suomen kielen opiskelulla.

Oma työpaikkani on Länsirannikon koulutus oy WinNova (31.12.2009 asti Porin Aikuiskoulutuskeskus), joka järjestää suomen kielen kotoutumiskoulutusta työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena sekä tarvittaessa erillisiä pakolaisten orientoivia kielikoulutuksia. Lisäksi nuorisoasteen ammatillisen koulutuksen yhteydessä toimivat maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmistava (MAVA) koulutus ja maahanmuuttajien talouskoulu. Olen opettanut suomen kieltä kahdeksan vuoden ajan vaihtelevasti vasta-alkajista edistyneempiin opiskelijoihin, toiminut koulutusten keskeisenä opettajana ja viime vuosina opetuksen lisäksi maahanmuuttajakoulutusten tiiminvetäjänä.

Aikaisemmin kielikoulutusten opiskelijoista enemmistö oli venäjänkielisiä. Nykyisin ryhmät ovat hyvin heterogeenisiä ja Suomen huono työllisyystilanne näkyy siinä, että moni työperäinen maahanmuuttaja on lomautettuna tai irtisanottu ja alkaa opiskella kieltä. Kaikille kielenopiskelu ei ole helppoa. Osa

opiskelijoista tarvitsee erityistä huomiota saavuttaakseen vähäisenkin kielitaidon, jota arkielämässä tarvitaan. Kehittämistyöni kohteeksi olenkin valinnut viiden kuukauden suomen kielen koulutuksen tavoitteiden paloittelun ja viikkoaiheisiin liittyvien pelien ja tehtävien rakentamisen yhdeksi keinoksi havainnollistaa ja harjoituttaa suomen kieltä.

Kotoutumislain mukaan jokaisella kotikunnan saaneella maahanmuuttajalla tai turvapaikan hakijalla on oikeus kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnan vapautta edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin, joita kotikunta yhdessä TE-viranomaisten kanssa tai vastaanottokeskus järjestävät. Samalla tavoitteena on oman äidinkielen taidon ja kulttuurin säilyttäminen. Suomen kielen oppiminen on välttämätöntä, jotta maahanmuuttaja voisi lähestyä tasa-arvoista yhteiskunnan jäsenyyttä, ymmärtää ja tehdä samoja asioita kuin kantaväestöön kuuluvat. Kotouttavia toimenpiteitä kotouttamislain mukaan voivat olla:

- ohjaus, neuvonta ja tiedottaminen
- perehdyttäminen yhteiskuntaan ja sen toimintaan
- suomen tai ruotsin kielen opetus
- työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen ja työmarkkinatoimenpiteisiin rinnastettavat toimenpiteet
- luku- ja kirjoitustaidon opetus sekä perusopetusta täydentävä opetus
- tulkkaus
- tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävät toimenpiteet ja palvelut
- alaikäisten maahanmuuttajien erityistarpeiden vaatimat toimenpiteet ja palvelut
- erityistä tukea tarvitseville ryhmille järjestettävät toimenpiteet ja palvelut
- muut toimenpiteet ja palvelut, jotka kannustavat maahanmuuttajaa omatoimisesti hankkimaan yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja. (L 9.4.1999/493)

1.2 Kotoutumiskoulutuksen tavoitteet ja sisältö

Jokaiselle TE-toimiston asiakkaana olevalle maahanmuuttajalle tehdään kotoutumissuunnitelma. Normaali kotoutumisaika on kolme vuotta, mutta esimerkiksi äitiysloman, vähäisen luku- ja kirjoitustaidon tai pitkän sairasloman takia sitä voidaan pidentää kahdella vuodella. Kotoutumisaikana maahanmuuttaja saa kotoutumistukea, mikä edellyttää, että hän osallistuu säännöllisesti kotouttaviin toimenpiteisiin suunnitelmansa mukaan.

Kotoutumissuunnitelman avulla rakennetaan polkua kohti työelämää ja tasavertaista kansalaisuutta. Tavoitteena on ottaa huomioon asiakkaan aikaisempi osaaminen ja ammattitaito ja tukea vahvuuksia. (Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus 2007.) Ensimmäinen toimenpide on yleensä riittävän kielitaidon hankkiminen työvoimapolitiisessa suomen kielen koulutuksessa tai siihen rinnastettavassa koulutuksessa. Muita välineitä ovat ammattitaidon kartoittaminen ja mahdollisen omassa maassa suoritettujen ammattitutkinnon vastaavuuden selvittäminen. Ammatilliseen koulutukseen tai työhön siirtyminen vaatii yleensä suomen kielen osaamista.

Kotoutumiskoulutuksen raamit määrittää opetushallituksen laatimassa aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman suosituksessa (2007). Tavoitteena on tarjota alkeista suomen/ruotsin kielen opiskelun aloittavalle koulutusta noin 45 opintoviikkoa. Opiskelijalle annetaan tietoja ja taitoja, joiden avulla hän voi osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan ja tehdä itseään ja perhettään koskevia päätöksiä ja rakentaa vuorovaikutussuhteita suomalaisten kanssa. Tavoitteena on saavuttaa sellaiset kielelliset, yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja elämänhallinnalliset valmiudet, että maahanmuuttaja pystyy selviytymään erilaisissa arjen tilanteissa, toimimaan työelämässä ja hakeutumaan jatko-opintoihin. Koulutuksen aikana selvitetään jatko-opiskelumahdollisuuksia ja mahdollisen aikaisemman ammatin täydennys- ja rinnastamismahdollisuuksia. (Mts. 9–12.)

Kotoutumiskoulutuksessa suomen kielen opiskelu on keskeistä, mutta siihen sisältyvät kulttuuri- ja yhteiskuntatietouden opiskelu, tieto- ja viestintätaitojen perusteiden sekä työ- ja oppimisvalmiuksien kehittäminen läpäisyperiaatteella. Koulutukseen kuuluu siis paljon muutakin kuin perinteistä kielen opiskelua. Eri paikkakunnilla mukana on työharjoittelua tai työ- ja opiskelupaikkaan tutustumista vaihteleva määrä, viidestä päivästä noin neljään viikkoon.

Pitkäaikaisia tavoitteita ovat opiskelijan kotoutumisen ja jatkosuunnitelmien eteneminen ja kielitaidon kohoaminen kaikilla kielen oppimisen osa-alueilla. Alkuvaiheessa painotetaan yleensä suullista kielitaitoa ja arjen perusasioissa selviämistä, lisäksi rohkaistaan puhumaan suomea alusta lähtien.

Porissa maahanmuuttajalle on nykyään tarjolla kokopäiväopiskeluna työvoimapolitiittiset perus- ja jatkokoulutukset, talouskoulu ja maahanmuuttajien ammattiin valmentava koulutus MAVA. Talouskoulu ja MAVA rinnastetaan tilanteen mukaan kotoutumiskoulutukseksi. Käytännössä taloudellisista syistä maahanmuuttajien ei ole juurikaan mahdollista opiskella, jos koulutusta ei rinnasteta kotoutumiskoulutukseksi. Tähän tilanteeseen tuo ehkä helpotusta se, että omaehtoiseen ja työvoimapolitiittiseen koulutukseen osallistumisesta on vuoden 2010 alusta mahdollisuus saada samanlaista koulutustukea. Talouskoulu on usein ensimmäinen tai peruskoulutuksen jälkeinen opiskelupaikka ja painottaa käytännön suomen kielen oppimista. Lisäksi suomea voi osa-aikaisesti opiskella kansalais- ja työväenopistojen ja Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen tunneilla.

Lähes kaikki työnhakijana olevat maahanmuuttajat käyvät suomen kielen peruskoulutuksen, useimmat myös jatkokoulutuksen ja MAVA:n. Perus- ja jatkokoulutus kestävät kumpikin viisi kuukautta ja MAVA kaksi lukukautta alkaen aina syksyisin.

WinNovassa kaikki opiskelu on suomea suomeksi, koska ryhmän jäsenillä ei ole muuta yhteistä kieltä. Vieraan kielen kokopäivätoiminen opiskelu ilman apukieliä on varsinkin alkuvaiheessa kaikille raskasta, mutta toisaalta jatkuva

opiskeltavan kielen kuuleminen ja näkeminen on tarpeellista ja ymmärtäminen kasvaa nopeasti. Niin sanotun jatkuvan syötteen merkitys on tärkeää varsinkin niille, jotka eivät käytä perheessään tai muualla koulutuksen ulkopuolella suomea. Se ruokkii sekä opiskelijan tiedostamatonta analyysimekanismia että hänen tietoista oppimistaan (Nissilä ym. 2006, 51–53).

Koulutuksen opettajina toimii pääasiallisesti 1-2 suomen kielen opettajaa, tietotekniikan opettaja ja 1-2 ohjaavaa opettajaa. Lisäksi pyritään järjestämään vierailuja ja kutsumaan esimerkiksi suomalaisia opiskelijaryhmiä, jotta opiskelijat totuisivat kuuntelemaan eri ihmisten tapaa puhua suomea.

1.3 Yleinen kielitutkinto haasteena

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on myös, että noin 40 opintoviikon opiskelun aikana tai pian sen jälkeen mahdollisimman moni opiskelija suorittaisi yleisen kielitutkinnon (YKI) keskitason testin hyväksytysti. Porin ja myös WinNovan kaikkien muiden Satakunnassa järjestettävien koulutusten sisältö on suunniteltu noudattaen kotoutumiskoulutuksen suositusta (tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidottomien koulutuksen suositusta) ja yleisen kielitutkinnon vaatimaa kielitasoa tavoitellen. Yhteisenä tavoitteena suomen kielen peruskoulutuksessa on lähestyä kehittyvää peruskielitaitoa eli eurooppalaisen viitekehyksen kielitaitotasoa A2 ja jatkokoulutuksessa toimivaa peruskielitaitoa B1.1. Pakolaisille erikseen järjestettävät koulutukset sisältävät tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opiskelua ja ovat orientoivaa koulutusta, jonka jälkeen opiskelija voi siirtyä esimerkiksi suomen kielen peruskoulutukseen.

Suomen kansalaisuutta hakevalta edellytetään YKI:n suorittamista. Keskitason kielitutkintoa voi suorittaa keskikokoisissa ja suurimmissa kaupungeissa nykyään kolme kertaa vuodessa. Toteutus muistuttaa aika paljon suomalaisia ylioppilaskirjoituksia. Testipäivät ovat koko maassa samat.

Kaikki kokelaat tekevät samat tehtävät samalla kielitasolla. Tutkinnossa on viisi osaa:

- tekstin ymmärtäminen
- puheen ymmärtäminen
- kirjoittaminen
- puhuminen
- sanasto ja rakenne

Tutkinnon läpäisyyn vaaditaan melko tasapainoista kielen hallintaa, joskin yksi hylätty osuus voi kompensoitua, jos muut osa-alueet ovat riittävän vahvoja. Tehtävien aiheet liikkuvat maahanmuuttajalle tärkeissä aiheissa, jotka on annettu myös kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelmasuosituksen teemoiksi. Vieraita kieliä aikaisemminkin opiskelleelle, rohkeasti uutta kieltä käyttävälle ja kohtuullisesti uuteen maahan sopeutuvalle opiskelijalle tavoite on realistinen. Sen sijaan, jos oppiminen on syystä tai toisesta vaikeaa, tavoitteet ja sisällön määrä tuottavat ahdistusta. Laatomalla viikkoaiheet ja tehtäviä sekä materiaalia niihin, olen pyrkinyt auttamaan opiskelijaa hahmottamaan, että koulutuksen kokonaisuudet ovat samoja, joita käsitellään mahdollisesti YKI:n tehtävissä.

Kielitutkinnon tavoitteena on mitata toiminnallista kielitaitoa yleisellä tasolla, esimerkiksi henkilön ammatista riippumatta. Yleisen kielitutkinnon suorittaneella on yleensä valmiudet aloittaa opiskelu ammattiopinnoissa, mutta hän tarvitsee ammatillisen kielen opiskelua. Kielitaidon kehittyminen ei pääty milloinkaan, vaan on elinikäinen prosessi. Keskitason hyväksytyllä maahanmuuttajan kanssa onkin yleensä jo helppo keskustella arkitilanteissa kahden kesken. Keskitaso vastaa suunnilleen eurooppalaisen viitekehyksen toimivaa kielitaitoa B.1. 2.

Osa koulutusten opiskelijoista on ollut vuosia Suomessa, käynyt ehkä hieman töissä tai ollut pitkään kotiäitinä. Nopeimmillaan opiskelijalta odotetaan kehittyntä kielitaitoa noin kymmenen kuukauden kuluttua Suomeen muutosta. Kouluttajat eri puolilla suomea ovat tietoisia siitä, että

kotoutumiskoulutuksen kesto yleensä on hieman liian lyhyt, jotta voitaisiin saavuttaa taitotaso B1.2., joka hyvin vastaa yleisen kielitutkinnon vaatimuksia. Opiskelijan eteneminen riippuu monista asioista ja kaikki opiskelijat eivät etene edellä esiteltyä vauhtia eikä kaikkien voi taustan tuntien niin odottaakaan.

Osa opiskelijoista taas ei kiirehdi jatkosuunnitelmissaan ja heistä on turvallista siirtyä aina koulutuksesta toiseen. Irtautuminen työelämään kohti ja omien ratkaisujen tekeminen viipyvät, vaikka kielitaito olisikin opettajien mielestä riittävä. Haasteita riittää ja siksi erilaisten oppimista tukevien keinojen käyttämistä tarvitaan jatkuvasti, oli kyseessä aivan normaalistikin opinnoissaan etenevä maahanmuuttaja tai varsinaisista oppimisvaikeuksista kärsivä opiskelija. Tavoitteista ja tehokkuudesta huolimatta pitää kuitenkin muistaa myös se, että sujuvan kielitaidon kehittyminen vie vuosia. Toisen kielen opiskelussa tarvittavan sosiaalisen taidon voi saavuttaa vuodessa tai kahdessa, mutta akateemiseen kielitaitoon pääseminen vie viidestä kymmeneen vuoteen (Nurminen & Ohenoja 2008).

Omassa työssäni suomen kielen opettajana huomaan päivittäin sen, että mitä pidemmälle opiskelut ovat edenneet, sitä suuremmat tasoerot ovat. 16 opiskelijan jatkotason ryhmä on usein jakautunut kolmeen tasoryhmään kuin itsestään. Noin kolmasosa ryhmästä on ottanut selkeäksi tavoitteekseen vahvistaa koulutuksessa kielitaitoaan ja osallistua sen aikana yleiseen kielitutkintoon. Osa toivoisi tai ainakin kertoo toivovansa voida suorittaa tutkinto pian koulutuksen jälkeen. Kolmannelle osalle tavoite tuntuu nykyisellään kaukaiselta. He eivät ole ehkä ehtineet oppia vielä sujuviksi perustasonkaan asioita tai eivät usko omaan kielitaitoonsa. Joskus syynä on se, että opiskelu on pitänyt aloittaa länsimaisten aakkosten opiskelusta. Joskus oppimiseen tarvittaisiin vain muuten enemmän aikaa tai keinoja. Opiskelijat ovat melko realistisia taitojensa arvioinnissa. Varovaisuutta aiheuttaa myös se, että vain ensimmäinen suorituskerta maksetaan kouluttajan tai työvoimahallinnon kautta. Jos siis epäonnistuu, joutuu maksamaan itse uusintayrityksen.

Kielitutkinnon suorittaminen on yksi koulutuksen vaikuttavuuden mittari ja siitä on tullut ehkä varsinkin suurissa kaupungeissa avain uusiin mahdollisuuksiin, lupa tasavertaisuuteen. Kielitutkinnon suorittamisesta on toisaalta joillakin aloilla ja ehkä myös joillakin alueilla tullut liiaksikin arvostettu asia. Tämä voi aiheuttaa sitä, että aidon oppimisen sijaan tavoitellaan vain hyväksytyä tutkintosuoritusta. Kielikoulutuksen aikanakin pitäisi muistaa, ettei tutkinnon suorittaminen näyttäisi liiaksi pääosaa. On myös opiskelijoita, jotka menestyvät hienosti käytännönläheisissä töissä, mutta eivät esimerkiksi kirjallisen taidon heikkouden takia pysty läpäisemään kielitutkintoa.

Yleisessä kielitutkinnossa edellytetään kielen perusrakenteiden osaamista, mutta erikseen vain yhdessä osassa viidestä. Silloinkin tehtävät ovat soveltavia, käsitteillä ei operoida. Ymmärtäminen ja viestin saaminen perille onkin muissa osiossa ensisijaista. Kielioppi- ja rakenneosuuden tehtävät ovat täydennystehtäviä, fraasien ja rektioiden tunnistamista vaativia. Milloinkaan ei edellytetä varsinaisten kielioppitermien (partitiivi, partisiippi jne.) muistamista. Toisaalta suomalaisen yhteiskunnan ja arkielämän tuntemus ja laaja sanavarasto auttavat kaikilla testin osa-alueilla. Tutkintoon on tulossa uudistuksia ja erillisen rakenne- ja sanasto-osuuden poistamista harkitaan, koska näiden alueiden osaaminen näkyy muissa ymmärtämistä ja tuottamista vaativissa osissa.

Omien tehtävieni avulla haluan tarjota myös harjoitusta Suomessa tyypillisiin kielenoppimisen tehtävätyyppeihin, joiden tekniikkaa pitää ymmärtää niin YKI:ssä kuin muissakin opinnoissa. Tehtävien ja selittämisen avulla pyrin lisäämään myös opiskelijan niin sanottua maailmantietoa.

2. MAAHANMUUTTAJIEN OPPIMISTA EDISTÄVIÄ JA VAIKEUTTAVIA ASIOITA

”Koeta kestää huonoa suomea. Kukaan ei puhu mitään kieltä hyvin, ennen kuin on puhunut sitä jonkun aikaa huonosti.” (Nissilä ym. 2006)

2.1 Aikuisen maahanmuuttajan erityistarpeita

Maahanmuuttajat eivät ole erityisopiskelijoita pelkästään sen vuoksi, että he ovat maahanmuuttajia. Maahanmuuttajien suomen kielen opetuksen ryhmissä on kuitenkin tavallista enemmän niitä, joilla on erityisiä tarpeita. Heidän ohjaamiseensa tarvitaan nimenomaan maahanmuuttajille tarkoitettuja keinoja. Kehittämistyöni tavoitteena onkin löytää ja rakentaa työkaluja, jotka auttavat maahanmuuttajaopiskelijaa hahmottamaan konkreettisesti kotoutumiskoulutuksen tavoitteita ja sisältöjä. Olen rakentanut sisältöä, kuten yhdistämistehtäviä, kuvan ja sanan tunnistamisharjoituksia ja lauseenrakennuspelejä aiheittain. Tehtäviin liittyy lisämateriaalia, esimerkiksi linkkejä internet-sivuille ja valmiisiin eri oppilaitosten ja hankkeiden rakentamiin verkkotehtäviin ja videoihin. Niissä riittää edistyneemmällekkin opiskelijalle tehtävää.

Jokainen maahanmuuttaja käy läpi yksilöllisen sopeutumisprosessin ja lähes jokainen kokee kulttuurishokin vaiheet alun innokkaasta kuherrusvaiheesta, arjen kohtaamisen ja synkkienkin vaiheiden kautta kohti realistista sopeutumista. Sopeutuminen onnistuu yksilöittäin eri tavalla ja eri vauhdilla. Siihen vaikuttavat monet asiat. Aikuisella maahanmuuttajalla on jo elämäkokemusta, joka toisaalta voi auttaa sopeutumisessa tai toisaalta hidastaa ja lisätä stressiä uudessa tilanteessa.

Vuosien mittaan kielikoulutuksen tavoitteet ja odotukset opiskelijoiden etenemisestä ovat kasvaneet. Kotoutumiskoulutuksen suositus listaa opetussisällöksi lähes kaiken elämään kuuluvat aiheet ja suomen kielen

käyttötavat. Opiskelija kokee helposti tavoitteet ahdistavina, varsinkin jos hänen on vaikea ymmärtää, mitä häneltä odotetaan. Tietoa ja määritelmiä tulee useista suunnista ja omat päämäärätkin uudessa maassa saattavat olla vasta muotoutumassa. Opiskelutekniikassa ja tavassa hahmottaa kielellisiä asioita saattaa olla suuria puutteita, jotka ehkä vaikuttaisivat opiskeluun myös omalla kielellä. Hyvin harva opiskelija tietää ja kertoo, että hänellä on tunnistettu oppimisvaikeuksia omassa kotimaassa, vaikka opettaja niitä epäiläisikin.

Suomen kielen oppiminen on suuri haaste varsinkin niille, joilla on hyvin lyhyt peruskoulutus kotimaassa. Oman äidinkielen kirjalliset taidot saattavat olla myös puutteellisia tai luku- ja kirjoitustaitoa ei ole juuri lainkaan. Kirjallinen, nykyisin myös vahvasti tietotekniikan ja kirjallisen tiedonvälityksen osaamista vaativa, viestintä voi olla outoa.

Jo eri-ikäisten suomalaistenkin aikuisten ryhmässä oppimiskokemukset ja –valmiudet vaihtelevat suuresti. Eri maista tulevien maahanmuuttajien käsitykset oppimisesta, opettamisesta, tiedosta ja taidoista muodostavat vieläkin laajemman kirjon. Osalla opiskelijoita on vaikeita koulukokemuksia joko opetusmetodien ankaruudesta, oppimisen vaikeuksista tai oppilastovereiden kiusaamisesta johtuen. Voikin sanoa, että mitä kauempaa ja mitä erilaisemmasta yhteiskunnasta maahanmuuttaja on kotoisin, sitä enemmän hänellä on uutta opittavaa (Nissilä ym. 2006, 63).

Kairaluoman, Ahosen, Aron ja muiden (2008, 178–179) kokoama Opettaja Mallikkaan huoneentaulu kokoaa hyviä käytännön vinkkejä lukivaikeuksien huomioon ottamiseksi ammatillisessa koulutuksessa. Neuvoja voi soveltaa myös maahanmuuttajien opettamiseen, jossa erityisen paljon tarvitaan helpottavia keinoja ja selkeyttä. Huoneentaulussa mainitaan tavoitteiden ja tehtävien paloittelu, selkeiden ilmaisutapojen käyttäminen ja strategioiden opettaminen, joihin tässä kehittämistyössäni keskityn.

Opiskelijoiden arvostamat ja taitamat opiskelutyyli vaihtelevat. Suurin kuilu näkyy rakenteiden opiskelussa. Jotkut odottavat, että koko suomen kielioppi

opiskellaan perinteisesti lukemalla ulkoa, jotkut taas eivät ole koskaan opiskellut omaa äidinkieltään analysoimalla rakenteita. Jos opiskelija ei tunne omankaan kielensä rakenteita käsitteellisesti, hänen on vaikea hahmottaa uutta kieltä kieliopin keinoin, eikä hänellä ole mitään vertailukohdetta.

Aallon (2008) mielestä opettajien tulisi tarkastella perinteisiä kielenopetuksen keinojaan uudesta näkökulmasta. Saako opiskelija riittävästi omassa elämässään tarvitsemiaan taitoja? Onko kaikki materiaali paperilla ja työskennelläkö vain luokassa? Funktionaalisessa opiskelussa tarkastelu alkaa kielenkäyttötilanteista ja rakenteita analysoidaan vasta käyttökokemuksen jälkeen. Opiskelijalla on mahdollisuus oppia kieltä elämänsä eri tilanteissa ja rooleissa, kaikki ei tapahdu opetuksessa. Opetuksen tehtävä on tukea opiskelijan omaehtoisen oppimisprosessin kulkua. Kielen opiskelu on myös osa laajempaa oman identiteetin rakentamista uudessa maassa.

Opiskelijat saavat koulutuksen alussa rungon, jossa on hahmoteltuna opiskeluviikkojen eteneminen, viikon aihe (esimerkiksi perhe), tietotekniikan sisältöjä ja käsiteltäviä kieliopin ja sanaston aiheita. Rungon on tarkoitus antaa opiskelijalle kokonaiskuva opiskelusta ja sen osista. Osa opiskelijoista kaipaa uudessa tilanteessa strukturointia.

Varsinaisessa strukturoidussa opetuksessa tavoitteena on säännöllisten päiväohjelmien, selkeiden ohjeiden ja listojen, aikataulujen, rutiinien, kuvien ja itsenäisten tehtävien avulla jäsentää opiskelijan toimintaa ja vähentää mahdollista häiritsevää käyttäytymistä ja huonoa oloa. Strukturoitua opetusta käytetään esimerkiksi autististen lasten opetuksessa ja toiminnanohjauksen tukemisessa. Ohjaamisessa korostetaan välitöntä, säännöllistä positiivisia asioita vahvistavaa palautetta, vältetään häiritseviä ärsykeitä, kiireen tuntua ja pakottamista, kehitetään ajanhallintaa ja oppijan itsearviointitaitoja ja pyritään vahvistamaan oppijan itsetuntoa. Opittava kokonaisuus pyritään saamaan kerralla näkyviin ja tuokion jälkeen pysähdytään arvioimaan tekemistä. Strukturoidun opetuksen piirteissä onkin monia asioita, joita selkeäksi jäsenneyssä maahanmuuttajien opetuksessa joudutaan

toteuttamaan jo sen vuoksi, että mahdollisuus kielelliseen ilmaisuun on aluksi niin vähäinen. Erityisen haastavia myös aikuisten ryhmässä ovat siirtymävaiheet. Kun vaihdetaan aihetta ja otetaan esille uusi tuntematon rakenne. Opiskelijat tarvitsevat usein konkreettista näyttämistä ja huomion kiinnittämistä tehtävään, ohjeita aloittamiseen ja lopettamiseen. Strukturoidussa opetuksessa nivelvaiheisiin kiinnitetään paljon huomiota, muutoksiin pyritään valmistautumaan etukäteen.

Opettajan on tärkeä tuntea myös oma tapansa hahmottaa asioita ja opettaa (Hämäläinen ym. 2008, 42; Numminen 2007). Itse olen vahvasti kokonaisvaltainen oppija ja tiedän painottavani opetuksessa helposti itseohjautuvuutta, omaan ajatteluun ja valintoihin perustuvia tehtäviä. Minun on helppo ohjata opiskelijaa, joka tekee mielellään erilaisia esityksiä paperille tai tietokoneelle, keksii tarinoita ja dialogeja. Huomaan, että joidenkin opiskelijoiden on vaikea keksiä mitään, kun käsken heidän valita esimerkiksi sanomalehdestä ”jonkin tekstin” ja kirjoittaa siitä pääasiat. Analyyttinen opiskelija kaipaa usein turvakseen sääntöjä, määritelmiä ja oikein/väärin-vastauksia.

Olen sallinut opiskelijoiden istua luokassa eri paikoissa, joskus esimerkiksi takaosan sängyssä, napostella hiljaa karkkia ja juoda teetä itsenäisesti työskennellessään. Tiettyjen vapauksien suominen palkitsee mielestäni, jos opiskelijat muuten pysyvät asiassa eikä oheistoiminta mene liiallisuuksiin. Toisaalta olen käyttänyt ohjeistuksessa hyvinkin strukturoituja tapoja ja vaadin opiskelijoita tekemään työnsä valmiiksi ja olemaan vastuullisia omasta opiskelustaan ja toimintatavoistaan ryhmässä.

Havaintokanavien ja temperamenttien ero aiheuttaa ristiriitoja erityisesti maahanmuuttajien ryhmässä. Toisille sopii järjestelmällinen hiljainen työskentely ja he ärsyyntyvät, kun kinesteettinen opiskelija lähtee välillä kävelemään tai rapistelee tavaroitaan. Opettajalla on varsin haastava tehtävä toisaalta huolehtia työrauhasta, toisaalta olla rajoittamatta osalle luonnollista tapaa ilmaista itseään ja tunteitaan opiskelun lomassa.

Maahanmuuttajan oppimisvaikeuksien arvioinnissa pitää olla aina varovainen. Koulutustaustan selvittäminen on tärkeää, jotta voidaan erottaa johtuuko osaamattomuus tai hidas eteneminen todella jostakin oppimisvaikeudesta vai harjaantumattomuudesta. Ei voi osata, jos ei ollut mahdollisuus opiskella ja harjoitella kyseisiä asioita. Myös tottumus erialaisten tehtävien tekemiseen ja eri kulttuurien arvostukset näkyvät maahanmuuttajien suorituksissa. (Arvonen 2010, 42–45.)

2.2 Toisen kielen oppimisen vaikeuksia vai kielellinen erityisvaikeus?

Suomessa oppimisvaikeuksia diagnosoidaan erityisiin ja laaja-alaisiin vaikeuksiin. Määritelmät ja nimitykset vaihtelevat myös hieman riippuen siitä, minkä alan ammattilainen niitä käyttää ja käsitelläänkö aihetta esimerkiksi koulumaailmassa vai terveydenhuollossa. Opettaja kuvaa oppimisvaikeuksia, kun opiskelija ei opi asioita odotetusti, vaikka hän on saanut tukeakin. Terveydenhuollossa puolestaan aihetta käsitellään diagnoosien nimityksillä. (Arvonen ym. 2010, 83.)

Erilaisissa hankkeissa on etsitty työkaluja ja toimintatapoja nimenomaan maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien tunnistamiseen ja tukemiseen. Helsingin diakonialaitoksen toteuttamassa Oma tie – hankkeessa kehitettiin lähestymistapaa, joka soveltuisi maahanmuuttajaoppijan arviointiin ja ottaisi huomioon monipuolisesti oppimiseen vaikuttavat seikat. Niitä ovat muun muassa kieli- ja kulttuuritausta, ikä, maahantulovaihe, henkilöhistoria, ympäristötekijät, kontaktit suomea puhuviin, aikaisemmat kokemukset opiskelusta ja vieraan kielen oppimisesta, yksilölliset ominaisuudet ja psykososiaaliset tilanteet. (Mts. 18, 180)

Oma tie–hankkeen tulokset pitävät tärkeinä moniammatillista yhteistyötä ja oppimisen helpottamista sen sijaan, että keskityttäisiin diagnosointiin ja tunnistamiseen. Tärkeintä on, että opiskelijan tilanne otetaan huomioon kokonaisuutena. Hänen täytyy selvittää myös muussa elämässä kuin koulussa.

Perheen huomioon ottamista rohkaistaan myös nuorten aikuisten suunnitelmia tehtäessä. (Mts.72–80.)

Toisen kielen odotuksenmukaisesta tai poikkeavasta oppimisesta on Suomessa saatavilla hyvin vähän tutkimustietoa eikä esimerkiksi normeja oppimisen normaalista vauhdista ole olemassa. Vaikeudet oppia vierasta kieltä muistuttavat oppimisvaikeuksille tyypillisiä piirteitä. Tärkeää olisi, että opiskelijan kielten osaamista arvioitaisiin kokonaisuutena. Mitä kieliä hän osaa, kuinka hyvin ja missä tilanteissa mikäkin kieli on käytössä.

Normaalissakin toisen kielen oppimisessa on vaikeuksia. Tulee kausia, jolloin oppimista ei näytä tapahtuvan ja motivaatio ailahtelee. Opetus saattaa edetä liian kovaa vauhtia ja opiskelija ei ole vielä valmis omaksumaan tiettyjä asioita. Oma tuottaminen ei välttämättä ala heti, vaan opiskelija oppii vain kuuntelemalla ja työskentelemällä hiljaisesti. Toisaalta kielen rikastuminen saattaa pysähtyä, kun opiskelijaa saavuttaa sellaisen yleisen kielitaidon, että kokee selviävänsä. (Mts. 173–185.)

Kielellisiä vaikeuksia yhdistää se, että oman äidinkielen tuottaminen ja/ tai ymmärtäminen on selvästi normaalia vaikeampaa. Puheesta voi olla vaikea saada selvää, tuottaminen on niukkaa, sanat lyhyitä, sanasto voi olla köyhää ja henkilön voi olla vaikea saada muodostettu kuullusta puheesta kokonaisuutta. Lauserakenteen ja kieliopin ymmärtäminen voi olla hankalaa. Usein kielellisten vaikeuksien yhteydessä esiintyy myös keskittymisen ja tarkkaavaisuuden ongelmia. (Mts. 174–175.)

Toisen kielen oppimiseen liittyvät ongelmat muistuttavat usein oppimisvaikeuksille tyypillisiä piirteitä. Pitkiä sanoja ja lauseita on vaikea toistaa ja tuottaa itse. Ääntäminen saattaa olla epäselvää ja ohjeiden ymmärtäminen vaikeaa. Kielellisen erityisvaikeuden tunnistamiseksi olisi hyvä saada omankielinen ammattilainen arvioimaan, näkyvätkö havaitut vaikeudet esimerkiksi ääntämisessä, sanojen löytämisessä ja puheen sujuvuudessa myös omassa kielessä. Jos näkyvät, kyseessä saattaa olla kielellinen erityisvaikeus. Jokainen opiskelijan kanssa työskentelevä voi kuitenkin seurata seuraavia asioita:

- Miten sanavarasto kasvaa?
- Miten laaja passiivinen sanavarasto opiskelijalla on? Tunnistaako ja ymmärtääkö hän sanastoa, vaikkei käytä sitä aktiivisesti?
- Miten monipuolisia, abstrakteja ja kompleksisia ilmauksia oppija käyttää ja ymmärtää?
- Miten oppija ymmärtää erilaisia ohjeita?
- Onko puheen tuottaminen kovin niukkaa?
- Onko ääntäminen ja puheen tuottaminen hankalaa niin, ettei se selity omalla kielitaustalla?
- Tuleeko oppija ymmärretyksi omankielisessä seurassa?
- Vaikuttaako kieli hyvin erilaiselta kuin muiden samasta kielitaustasta tulevien, taustaltaan samantyyppisten ja suunnilleen saman ikäisten?
- Miten oppija itse, perhe ja lähipiiri kuvailevat kieltä? (Mts. 170–184.)

2.3 Selkokieli

Olen pyrkinyt laatimaan kehittämishankkeeni tehtävät selkokielellä, jotta niiden ymmärtäminen ja tekeminen olisi mahdollista. Toisaalta olen syöttänyt uusia sanoja mukaan selittäen, jotta uutta oppimista tulisi ja opiskelija siirtyisi omalta osaamisalueeltaan hieman vaativammalle alueelle.

Selkokielestä on annettu määritelmiä Suomessa jo 1980-luvun alkupuolelta lähtien. Selkokeskuksen määritelmän mukaan ”selkokieli on sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi mukautettua kieltä niitä ihmisiä varten, joilla on vaikeuksia lukemisessa ja/tai ymmärtämisessä.” Selkokeskuksen hyväksymät selkotestit merkitään selkologolla. Selkokielen periaatteita voi kuitenkin jokainen tekstinlaatija hyödyntää halutessaan tuottaa selkeää tekstiä. (Virtanen 2002, 8-9)

1980-luvulla tehdyssä kartoituksessa arvioitiin selkokieltä tarvitsevan 2-3 % työikäisistä. Vanhuusiässä tarve kuitenkin kasvaa, joten väestön vanhetessa myös selkokielen tarve lisääntyy. Maahanmuuttajat ovat yksi ryhmä, jotka hyötyvät selkokielestä jossain kotoutumisen ja kielen opiskelemisen vaiheessa. Osa maahanmuuttajista hyötyy hetkellisesti selkokielestä

kielellisistä syistä. (Mts. 13–20.) Osalle vähäisen koulutustaustan myötä selkotekstistä on muutenkin hyötyä, kun omalla äidinkielelläkin hankalat asiat kerrotaan mahdollisimman selkeästi. (Mts. 13–20)

Muun muassa Selkokeskus on antanut ohjeita selkotekstin tuottamiseen. Ohjeet eivät Virtasen (2002, 24) mukaan poikkea suomen kielen yleisistä kielioppisäännöistä, vaan kaikki yleiset säännöt selkeän tekstin tekemisestä pätevät. Yleiskieltä enemmän selkokielessä kiinnitetään kuitenkin huomiota luettavuutta ja ymmärrettävyyttä lisääviin asioihin, kuten sanastoon ja rakenteeseen.

Hyvän selkokielen laatijan on siis koko ajan muistettava suhde lukijaan, tekstin käyttäjään. Maahanmuuttajille kirjoittaessani mietin aina, millaista sanastoa kunkin ryhmän opiskelija suunnilleen voi hallita. Jokainen opiskelija on tietenkin yksilönsä ja oppii kieltä paljon myös koulutuksen ulkopuolella. Koulutuksen alussa tärkeiden materiaalien selvittämiseksi käytetään lisäksi tulkkia, mutta materiaalista tehdään silti selkeä, koska tavoitteena on samalla tuottaa oppimateriaalia. Toisaalta tutulta alueelta on päästävä aina hiukan eteenpäin ja harjoitusten pitäisikin sisältää sopivasti vierasta materiaalia.

Virtasen kuvaus hyvästä selkokielestä on osuva: Se on lähellä luontevaa kertomisen tapaa ihmiseltä ihmiselle, puheenomaisella kerronnalla. Olen opettanut myös suomalaisia opiskelijoita etsimään tekstin sisältöä ja muotoa ajattelemalla ensin, miten kertoisi aiheesta vaikkapa ystävälleen. Keino vauhdittaa kirjoittamista ja keskittää energian sisältöön ja sanoman perille viemiseen. Myös maahanmuuttaja, jolle tekstin tuottaminen on vaikeaa, voi päästä alkuun puhumalla tai kuvittelemalla puhuvansa.

Virtasen (2002, 25) mukaan selkotekstin kirjoittaja usein kerää tietoa eri materiaaleista, sisäistää sen itse ja sitten kertoo omin sanoin lukijalle. Maahanmuuttajien koulutuksessa opettaja tekee paljon tällaista valmistelutyötä. Kun opetuksen aiheet liittyvät kaikkeen mahdolliseen yhteiskuntatietoudesta terveydenhoitoon, opettajan tärkeä tehtävä on etsiä

tietoa ja helpottaa materiaalien ymmärtämistä. Selkosuomentamista tapahtuu jatkuvasti myös suullisesti oppitunneilla.

Selkokielestä on annettu myös kansainvälisiä ohjeita. European Association of Inclusion International on antanut ohjeiston kaikilla EU:n virallisilla kielillä. Suomeksi ohjeisto on nimellä Tee se helpoksi. Ohjeisto kehottaa ensiksi määrittämään tekstin tavoitteen. Mitä sanot ja miksi? Mikä/millainen on lukijakunta? (Mts. 25)

Maahanmuuttajakoulutuksissa lähtötasoerot ovat suuria ja luonnollisesti perus-/alkeiskoulutusten alussa opiskelija ei ymmärrä juuri selkokieltäkään, koska ei osaa suomea montaa sanaa. Tulkkaaminenkin on tehtävä helpoksi ja selkokieltä tarvitaan siihen, etteivät materiaalit paisu suuriksi. Toisaalta esimerkiksi kurssilla toimimista joudutaan selittämään hyvinkin tarkasti, jotta vähennetään väärinkäsityksiä ja ristiriitoja opiskelijoiden välillä.

Myös internetissä voidaan pyrkiä esteettömyyteen, jotta kaikki väestöryhmät voisivat niitä käyttää erilaisilla laitteilla ja käyttöympäristöillä. Esteettömät verkkopalvelut ja -ympäristöt ovat selkeitä ja helppokäyttöisiä. Papunet-sivusto on toteutettu esteettömyyden periaatteilla käyttäen selkokieltä, bliss-kuvia ja kuvitettua materiaalia. Osaan materiaalista on sekä äänituki että tekstiversio. Esteettömyyttä Papunettiin tuovat selkeä sivustokaavio, selkokieli, navigaation selkeys. Linkin pitäisi erottua riittävän hyvin ympäristöstään ja Papunetissa linkkiväri on sininen ja alleviivattu. Sivulla on hyvä käyttää korkeintaan kahta eri kirjasintyyppiä. (Ohtonen 2002, 72–80.)

Omassa materiaalissani olen kiinnittänyt huomiota ulkoasuun. Fontin on oltava tarpeeksi suurta ja selkeää. Kirjasintyyppinä olen käyttänyt Times new roman. Käytin pienaakkosia otsikoissa, sillä ne ovat yleensä luettavampia, varsinkin pitkissä otsikoissa. Tosin länsimaisia aakkosia opetellevat maahanmuuttajat oppivat helpommin suuraakkoset. Oma materiaalini on kuitenkin suunnattu hieman edistyneemmille opiskelijoille. En käyttänyt kursiivia, koska se on vaikeampilukuista kuin pystysuora teksti.

Käytin isoja kirjaimia vain lauseen ensimmäisessä kirjaimessa ja erisnimissä, koska on tärkeää, että opiskelija oppii etsimään oikeita vinkkejä rakentaakseen lausetta. Lauseenrakentamistehtävissä isokirjain siis voi olla vinkki lauseen ensimmäisestä sanasta tai erisnimestä. Välimerkin taas jätin kiinni sitä edeltävään sanaan taas helpottavaksi vihjeeksi. Paperitehtäviin kirjoitin tekstit muulla värillä kuin mustalla ja yhden ryhmän lauseet aina samalla värillä.

Ohjeistuksissa suositellaan, että tumma teksti on vaalealla pohjalla, tosin musta teksti vitivalkoisella pohjalla voi vaikeuttaa verkkotekstin lukemista (Mts. 78). Omalla Google-sivustolla sisällysluettelon linkit ovat sinisiä ja avautuvan pääsivun teksti mustaa. Pohja on toistaiseksi valkoinen. Hot Potatoes -tehtävissä yhdistely ja järjestelytehtävät tulevat automaattisesti harmaalle pohjalle. Eri värejä on mahdollista kokeilla myöhemmin. Google-sivuston sisällysluettelo on vasemmalla, kuten yleisesti neuvotaan. Linkit ovat sinisiä, Google-sivuston automaattisesti tekemiä. Sisällysluettelosta valittu otsikko muuttuu mustaksi. Sivustoa kehystäväksi taustaväriksi valitsin valmiista tyylivaihtoehtoista vahvan vihreän liitutaulun sävyn tiedostaen, että se voi herättää sekä turvallisia että ikäviä tunteita omilta kouluajoilta. Vihreällä värillä halusin luoda rauhallisen ulkoasun ilman kuvioita ja kirjavuutta.

Hot Potatoes -tehtäviin tulee automaattisesti ohjeet valitulla kielellä. Suomea ei ole vaihtoehtona, joten valitsin englannin, jonka voi muuttaa suomeksi kirjoittamalla tehtävien ohjeet yksitellen. Olen jättänyt jotkut ohjeet toistaiseksi englanniksi. Ne helpottavat tietenkin kaikkia englantia osaavia, mutta voivat sekoittaa pahasti niitä, jotka eivät erota helposti, onko lause suomea vai englantia. Ohje on aina samassa kohdassa, joten sen voi ohjata hyppäämään myös yli ja näyttää opiskelijalle tehtävän toimintatapa. Jos joku tekee tehtäviä aidossa verkko-oppimistilanteessa kotona, ohjeiden ymmärtäminen on tärkeää.

3. VIIKON KUUMAT PERUNAT - TOIMINNALLISEN OSUUDEN RAPORTOINTIA

Osalle opiskelijoista koulutuksen tavoitteet ja sisällöt ovat vaikuttaneet hahmottuvan vuodesta toiseen vaikeasti. Erityisesti suomen kielen jatkokoulutuksessa tavoitteet kasautuvat ja yleisen kielitutkinnon suorittamisen haaste lähenee. Varsinkin hitaammin etenevät opiskelijat helposti kadottavat otteensa. Myös taitavien kielen opiskelijoiden on joskus vaikea hahmottaa olennaista monien eri aiheiden ja kiireen keskellä. Eri opiskelijat etenevät eri vauhtia ja opettajan on tehtävä jatkuvasti kompromisseja. Uusia aiheita on käsiteltävä, vaikka vanhojenkin omaksuminen on kesken. Eriyttäminen on tehtävä ryhmässä toimien, sillä koulutuksen hankkijan periaatteena on, että opiskelijat ovat samassa ryhmässä koko ajan lyhyttä työharjoittelua lukuun ottamatta. Kun kokonaisuus tuntui sirpaloituvan helposti, aloin aluksi jakaa koulutusta viikkoaiheisiin, jotta sekä opiskelija että koulutuksen eri opettajat voisivat helpommin hahmottaa sisältöjä ja etenemistä.

Viikkoaiheet ovat kotoutumiskoulutuksen opintosuunnitelmasuosituksen ja yleisten kielitutkintojen perusteiden sisältämiä keskeisiä sisältöjä. Olen pohtinut myös sopivaa järjestystä. Olemme keskustelleet jo ennen kehittämishanketta yhdessä maahanmuuttajaopettajien tiimin kanssa aihejaosta ja myös muut opettajat ovat myöhemmin käyttäneet aihejakoa tilanteisiinsa soveltaen. Se on myös osoittautunut työkaluksi uusien opettajien perehdyttämisessä. Peruskoulutuksessa aihejako on suppeampi, koska alussa keskitytään enemmän suomen kielen ominaisuuksiin, kuten ääntämiseen ja perussanastoon.

Aiheet eivät luonnollisesti ala maanantaina ja lopu perjantaina. Ne liittyvät toisiinsa ja toinen aihe voi olla vielä kesken, kun toista aloitellaan. Viikko ja aihe–vauhti on tuntunut ehkä liiankin nopealta ja samalla, kun tein Google-sivuston sisällysluetteloa, pohdin pitäisikö teemoja sittenkin yhdistellä isommiksi paloiksi. Lista on muuten aika pitkä ja opetukseen tulee kiireen

tuntua. Yhdistelinkin aikaisemmat lähes 20 aihetta seuraavaan 10–12 otsikkoon:

- Tutustuminen, minä ja minun elämäni
- Perhe, koti ja asuminen
- Lähiympäristö, jokapäiväinen elämä, asiointi ja palvelut
- Sosiaalinen vuorovaikutus
- Opiskelutaidot ja suomalainen koulutusjärjestelmä
- Fyysinen ja psyykinen hyvinvointi
- Työ
- Työnhaku ja ammatit
- Hygieniatietous, työturvallisuus ja ergonomia
- Luonto ympäristö ja maan tuntemus
- Kulttuuri(t)
- Tietotekniikka ja viestintätaidot

Suomen kielen koulutuksen tärkeänä metodina on elaborointi. Sen ideaan perustuen uudet sanat on tarkoitus ottaa heti käyttöön. Niistä voidaan tehdä lauseita, tai niiden kirjaimilla voidaan leikitellä jne. Opiskelijalle tulisi rakentaa mahdollisimman monta muistisilmukkaa, joiden jonkin avulla hän pystyisi muistamaan sanan myöhemminkin (Kaakinen, 2009). Opiskelijan, jolla on pieni aktiivinen sanavarasto ja vaikeuksia tarkistaa sanoja sanakirjasta tai muistiinpanoista, on vaikea tuottaa omia lauseita. Laadin sana- ja lausepalapelejä, joita tekemällä opiskelija voisi vaivattomammin harjoitella sanan tai lauseen rakentamista. Samalla hän havaitsisi konkreettisesti sanan tai lauseen rakennetta. Pienryhmä- ja yksilöohjauksessa opettajalla on mahdollisuus antaa vinkkejä ja ohjata opiskelijaa materiaalien käyttämisessä.

Tehtävien aiheita olen ottanut koulutuksen viikkoaiheista, niin että jokaiseen kokonaisuuteen on tarjolla omat tehtävät tai muut materiaalit. Lisäksi olen halunnut kiinnittää huomiota pelien käytännönläheisyyteen ja ajankohtaisen tiedon antamiseen. Oppikirjat ovat yleiseen käyttöön tehtyjä ja jotkut hieman Helsinki-keskeisiä.

3.1 Tutustuminen, minä ja minun elämäni

Koulutus aloitetaan aina opiskelijasta itsestään ja hänen taustastaan, perheestä, asunnosta ja lähiympäristöstä. Muiden teemojen järjestystä saatetaan vaihdella vuodenajan, juhlapyhien ja saatavilla olevien opettajaresurssien mukaan.

Koulutuksen alussa ryhmän opiskelijat ja opettajat tutustuvat toisiinsa eri tehtävien ja pelien avulla. Olennaista on oppia tervehdykset ja jatkuvasti eri tilanteissa toistuvat peruskysymykset ja reagointi niihin. Kielioppia ei käsitellä tutustumisvaiheessa, vaan reagointitapoja opiskellaan fraaseina. Myös ne, joilla on selkeästi vaikeuksia oppia, pystyvät riittävän havainnollistamisen ja toistamisen avulla oppimaan paljon.

Tyypillisistä tutustumisessa tarvittavista kysymyksistä ja vastauksista olen laatinut Hot Potatoes JMatch -työkalulla raahaa ja yhdistä -tehtäviä (liite 1). JMatch-työkalu on helppokäyttöinen, kysymys-vastaus-parin voi kirjoittaa vierekkäin ja ohjelma sekoittaa parit automaattisesti. Pyrin lisäämään kiinnostavuutta rakentamalla vastauksiin paikallisuutta ja todellisia tietoja. Henkilö kertoo asuvansa Väinölässä, porilaisella asuinalueella, josta on matkaa viisi kilometriä suomen kielen koulutukseen Länsipuisto 24:än. Hän kulkee bussilla ja materiaalissa keskustellaan bussilipun maksusta oikeilla hinnoilla.

Paikallisuudet toisaalta myös häiritsevät heti, jos opiskelija asuukin muualla. Kohdat on kuitenkin helppo muuttaa, jos koulutus järjestetään jollain muulla paikkakunnalla. Toisaalta opiskelijan on hyvä alkaa kehittää alusta pitäen strategisia keinoja, kuten erottaa esimerkiksi erisnimiä ja niiden merkityksiä tekstin seasta. Jos opiskelijalla on vaikeuksia lukea suomea, opettaja tai joku muu voi lukea lauseet hänelle.

3.2 Perhe, koti ja asuminen

Perhe-aihe antaa mahdollisuuden liittää tehtäviä, jotka esittelevät samalla opiskelijalle sitä median maailmaa, missä nykyaikana eletään. Perheestä käydään vilkasta keskustelua keskustelupalstoilla. Perheet ja erityisesti äidit vaihtavat kokemuksiaan, tietoja ja mielipiteitä eri foorumeilla. Vauvalehdillä ja eri yhdistyksillä on omia sivustojaan.

Papunetissä on paljon valmiina selkokielistä materiaalia ja linkitin sukupuun pohjan sieltä suoraan Google-sivustolle. Sen avulla kukin opiskelija voi kertoa perheestään ja suvustaan sekä opiskella sukulaisten nimitykset. Samalla voidaan keskustella, millaisia perheitä Suomessa voi nykyään olla ja millaisia on hänen entisessä kotimaassaan. Lisäksi voidaan kertoa, miten perheen koko ja roolit ovat muuttuneet vuosien aikana. Myös vuokra-asumisesta, talon järjestyssäännöistä ja vuokrasopimuksesta on puhuttu materiaali, jossa meneillään oleva tekstin osa myös värjäytyy näytöllä. Linkitin samalle sivulle myös Pohjois-Karjalan ammattiopiston tekemät Wilma-sivut, jossa on selkeitä huone- huonekalu- ja asumissanastoja ja tehtäviä. Asumiseen laadin myös lauseiden rakentamistehtävän energialajeista.

Valitsin materiaaliin YLEn oppimisen sivustojen lyhyet videot vanhempainvapaasta ja isyyden rooleista. Tein videoihin kysymykset, joihin opiskelija löytää vastaukset kuuntelemalla ja katselemalla videot. Vastausten tarkistaminen ja oikeiden kohtien löytäminen vaatii opettajan apua, jos opiskelijan kielitaito on vähäinen. Aivan alkeisopiskelija voi oppia keskeiset sanat *isyysvapaa, vanhempainvapaa, lapsi, hoitaa kotona* jne.

Koska isyyden roolit -videon ymmärtäminen vaatii jo jatkotason kielitaitoa, liitin kysymyksiin havainnointitehtäviä vähemmän osaaville. Heidän pitää katsoa, missä paikassa keskustellaan ja miltä keskustelevat ihmiset näyttävät. Näin voidaan harjoitella käyttämään värien ja vaatteiden nimityksiä sekä ulkonäköä kuvaavia adjektiiveja. Myös kuvan katsominen ja siitä havaintojen tekeminen voi tarvita harjoitusta.

Neuvoloiden internet-sivuilta opiskelija voi tarkistaa oman alueen neivolansa ja Porin neuvoloiden sijaintia voi katsoa myös Googlen kartasta.

Alkuvaiheessa opiskelija tietää usein kotiosoitteensa, muttei välttämättä sitä, mikä on hänen asuinalueensa nimi ja mihin terveystalouteihin hän kuuluu.

Siihen hän tarvitsee ohjausta. Neuvola-osion yhteyteen valmistin myös Hot Potatoes -Jmatchilla aukkotehtävän. Tehtävän tekemällä opiskelija saa tietoa neivolaa roolista perheen elämässä sekä oppii raskauteen ja synnytykseen liittyvää perussanastoa.

Opiskelijan on tärkeä saada tietoa perheille tarjottavista palveluista.

Suomessa voi olla myös palveluita joita, maahanmuuttaja ei osaa edes kaivata, koska ei ole käyttänyt niitä omassa maassaan tai sellaisia ei ole ollut tarjolla. Linkitin Porin ensi- ja turvakodin Esikon ja Rauman kriisikeskuksen tiedot perhesivustolle.

3.3 Lähiympäristö, jokapäiväinen elämä, asiointi ja palvelut

Halusin kiinnittää erityistä huomiota lähiympäristön hallintaan, koska se, että opiskelija osaa kulkea oman kodin lähiympäristössä ja löytää palvelut, avaa monia mahdollisuuksia ja lisää turvallisuuden ja itsenäisyyden tunnetta.

Maahanmuuttajaperheissä roolit eivät ole aina tasavertaiset.

Perheenjäsenten erilainen suomen kielen taito voi vaikuttaa siihen, että joku tekee päätökset aina muidenkin puolesta. Toisaalta roolit voivat johtaa siihen, ettei esimerkiksi perheen äidin tai isän suomen kielen taidon lisääntymistä ja itsenäistymistä pidetä hyvänä, vaan hänet pyritään pitämään kodin piirissä vähäisin tiedoin. Tällöin kielikoulutus voi näyttäytyä uhkana. Siksi koulutukseen osallistuminen kärjittää toisinaan perheongelmia.

Tähän jaksoon tein tehtävät kellonajoista. En löytänyt sopivia kellonaikoja heti Clip Art -kuvista ja sain idean kuvata omaa seinä- ja herätyskelloa ja säätää sopivat ajat. Eräs opiskelija totesi harjoitusta kokeillessaan: "Voi vanha kello!" ja kellosta syntyi mukavasti keskustelua. Erilaisten kellojen lukemisen harjoittelu on tärkeää silloin, jos hahmottaminen on hankalaa. Erilaiset tavat

puhua ajoista on myös kieltä opiskelevalle haaste. Puhekieliset ilmaisut vilisevät arkikeskustelussa, oppikirja opettaa yleiskieliset muodot ja radio- uutiset ilmoittavat ne täsmällisen virallisesti. Siksi laadin kellonaikoihin kolme erilaista harjoitusta. Yhdessä ajat ovat yleiskielellä, yhdessä puhekielellä (liite 2) ja yhdessä kuulutusten tapaan virallisesti.

Opiskelijoille kerrotaan paikallisista palveluista esimerkiksi poliisilaitoksen, KELA:n ja terveysviraston järjestämissä infotilaisuuksissa. Google-sivustolla valmiina ovat tiedonhakutehtävä Satakunnan poliisilaitoksen toiminnasta. Opiskelijoita kiinnostavat lupa-asiat ja esimerkiksi, mistä syistä ja kuinka paljon saa sakkoa. Poliisilaitoksen sivuilla on myös sakkolaskuri, jolla voi laskea omien tulojen määräämää sakon suuruutta. Lisäksi on lauseiden rakentamistehtävä postissa ja matkustamisessa tarvittavista ilmaisuista. Kokoavaksi tehtäväksi rakensin ristikon, jossa voi kerrata esimerkiksi palveluiden sijaintia Porin tai Rauman kartalla ja sitä missä mikäkin asia hoituu.

Tavoitteenani on lisätä tietoa ja harjoituksia palveluista myös jatkossa. On luonnollista, että oppikirjat halutaan tehdä ajattomiksi ja neutraaleiksi. Toiset tosin ovat jonkin verran Helsinki-keskeisiä. Siksi olen kerännyt paikallista tietoa omiin tehtäviini. Aika-ajoin nämäkin tiedot on tarkistettava, sillä hinnat, aukioloajat ja palvelupisteiden sijainnit muuttuvat.

3.4 Sosiaalinen vuorovaikutus

Sosiaalisen vuorovaikutuksen materiaalina ovat toimintaohjeet opiskelijalle. Kotoutumiskoulutukseen osallistuminen on koko ajan myös sosiaalisten vuorovaikutustaitojen harjoittamista. Vuosien, jopa vuosikymmenten jälkeen uudestaan opiskelijaksi ryhtyminen asettaa kenet tahansa uuteen tilanteeseen. Maahanmuuttaja tekee sen uudessa maassa, vieraalla kielellä. Toimintatavat saattavat erota huomattavasti omista aikaisemmista koulukokemuksista. Tilanteen tekee haastavaksi myös se, että ympärillä on hyvin kirjava joukko eri määrän suomea osaavia opiskelijoita. Koulupäivät

ovat pitkiä ja oma perhetilanne saattaa olla uusi tai vaikea. Usein koulutuksen alkamiseen osuvat naimisiinmeno, uusiin sukulaisiin tutustuminen, asunnon ja työn etsiminen sekä lapsien syntymä. Perheen taloudellinen tilanne pitäisi vakauttaa ja varsinkin miehet kokevat ongelmalliseksi sen, etteivät he pysty toiminaan omassa ammatissaan, entisessä roolissaan ja täysvaltaisena aikuisena.

Suomen kielen opettaja kohtaa työssään kaikki aikuisuuteen liittyvät elämänhallinnan ongelmat ja lisäksi maahanmuuton aktivoimat erityisongelmat kulttuurishokin eri vaiheineen. Yksi keino estää ongelmia on kertoa ja tiedottaa mahdollisimman monista asioista etukäteen. Oppilaitoksessa on toki yleiset järjestyssäännöt, mutta tiivistetyssä muodossa ne eivät aina riitä. Vasaman(2010) mukaan maahanmuuttajat tarvitsevatkin paljon selittämistä, jotta osaavat toimia odotetulla tavalla ja valita vaihtoehtoista.

Kun yhteinen kieli ryhmässä on suomi ja sitäkin vasta aletaan opiskella, abstraktien asioiden, kuten toimintaohjeiden selittäminen on hankalaa. Siksi koulutuksen toimintatavoista kerrotaan perinteisesti aloituspäivänä tulkkien avulla. Siitä huolimatta viime aikoina koulutuksissa on esiintynyt tavallista enemmän häiritseviä tapahtumia ja siksi laadin tiimin tarpeisiin nopeasti ohjeet, jotka voi esitellä heti koulutuksen alussa ja joihin voi palata myöhemmin tarpeen tullen. Vaikka opettajat tietävät kulttuurisokista ja maahanmuuton vaikutuksista, silti välillä on yllätys, että sellaiset toimintatavat, joita pitää hyvinä tapoina maasta ja kulttuurista riippumatta, unohtuvat joskus täysin ja ryhmässä vallitsee samanlaisia tilanteita kuin koulun alemmilla luokilla. Samalla mukana saattaa olla ns. aikuisten ongelmia, kuten päihteiden päiväkäyttöä ja sukupuolista häirintää.

Ohjeisto on kehittynyt uusien tilanteiden myötä ja kehittämistyön loppuvaiheessa se käännettiin englanniksi, venäjäksi ja espanjaksi. Käännetty versio sisältää tietoa koulutuksen kellonajoista, tauoista ja paikallaolon tärkeydestä. Siinä on toimintaohjeet sairauspoissaolojen ilmoittamiseen ja ohjausta oman vastuun ottamiseen opiskelujen

etenemiseksi. Lisäksi käsitellään toimimista ryhmässä ja tasa-arvoisen, muut huomioon ottavan työskentelyn tavoista. Alkoholien, huumaavien aineiden käytöstä ja seksuaalisesta häirinnästä on omat perustiedot. Perusajatuksena on se, että opiskelua verrataan työpaikalla toimimiseen. Samat pelisäännöt pätevät yleisesti sekä suomalaisella työ- että opiskelupaikalla.

Harjoitusosioon olen tehnyt sosiaalisissa tilanteissa selviämistä auttavien lauseiden ja sanojen yhdistelytehtävän. Enemmän suomea osaavat voivat tutustua YLE.fi:n kohtaamisia ja yhteispeliä -videoihin, jotka käsittelevät vuorovaikutusta työpaikalla.

3.5 Opiskelutaidot ja suomalainen koulutusjärjestelmä

Oppimisen sivulla esittelen lyhyesti suomalaisen koulutusjärjestelmän vaihtoehtoja ja koulutusten kestoja. Lukiokoulutuksesta olen rakentanut aukkotehtävän ja ammatillisten koulutusten esittelyvideoita löysin YLE.fi – oppimisen sivuilta. Videot ovat mukavia kertomuksia, joissa sekä opiskelijat että työnantajat esiintyvät. Myöhemmin haastatteluihin on mahdollista tehdä puheenymmärtämistehtäviä.

Suomen kielen oppiminen koulutuksessa on vain alku kenties elämänmittaiselle suomen kielen kehittämiselle. Tärkeää on oppia opiskelutaitoja ja ymmärtää suomalaista tapaa opiskella, erityisesti aikuisena. Opiskelutaitojen kokonaisuuteen olen rakentanut aukkotehtävän (liite 3), jossa johdattelen opiskelijaa tekstin avulla nykyaikaiseen suomalaiseen oppimiskäsitykseen. Olen käyttänyt siinä lähteenä Aikuinen oppija -kirjaa. Samalla aukkotehtävää tehdessään opiskelija kertaa perfektia ja passiivia sekä tutustuu opiskelusanastoon.

Portfolion tekeminen on laaja ja vaikeasti ymmärrettävä kokonaisuus joskus niin suomalaiselle kuin maahanmuuttajaopiskelijallekin. Siksi valitsin lauseidenrakentamistehtäväksi portfolion esittämistä ja tavoitteita kuvaavia

lauseita, joita voi käsitellä opiskelutekniikan viikolla tai joskus jo aikaisemminkin, kun opiskelijoilta alkaa tulla paljon kysymyksiä portfolioista.

Tavoitteena kokotutumiskoulutuksessa, erityisesti jatkokoulutuksessa on tehdä työkansio, johon valitaan omia kirjoitusharjoituksia, tehtäviä, sanalistoja jne. Ajankohtaisten asioiden seuraamista aktivoidaan esimerkiksi sillä, että tehtävänä on etsiä jokin kiinnostava lehtikirjoitus suomalaisesta lehdestä ja kommentoida sitä portfolioon. Tavoitteena on kerätä kansiota koulutuksen aikana vähitellen viikkoteemojen mukaan. Portfoliosta rakentuu opiskelijalle oma kirjanen tai nettisivusto, ajatuksella minun Suomi-kirja. Aina joku opiskelija ihmettelee kovasti metodin tarkoitusta. Miksi hänen täytyy itse tehdä ja koota asioita, koska opettajan tehtävähän on opettaa. Juuri oman työostämisen oppiminen aikuisopiskelussa on niin tärkeää, että mielestäni sen täytyy lähteä kasvamaan jo kotoutumiskoulutuksen aikana. Porffolioilta, kehittämistöiltä, raporteilta ja näyttösuunnitelmilta ei voi välttyä ammattiopiskelussa, ei edes hyvin käytännönläheisissä ja lyhyissä koulutuksissa.

Opiskelijoilla on omat koulutuskokemuksensa ja ääritapauksissa opetus on ollut pelkästään opettajajohtoista ja väkivaltaistakin. Vie pitkän aikaa ennen kuin opiskelija tottuu aktiiviseen rooliin ja siihen, että joskus asiaa tarkastellaan käytännössä ongelmanratkaisutehtävän tapaan ennen kuin siihen liitettävä teoria opiskellaan. Aina sääntöjä ei voida antaa, tai joskus helpointa voi olla oppia toistamalla.

3.6 Fyysinen ja psyykinen hyvinvointi

Fyysisen hyvinvoinnin sisältöjä koulutuksessa ovat kehon osat, tavallisten sairauksien nimet ja niiden itsehoito, ajanvaraaminen, ravinto, liikunta, ensiapu ja toimiminen hätätilanteessa. Laadin sairausristikon perussairauksista Hot Potatoes Cross –työkalulla. Ristikko on kryptontyyppinen, siinä saa suomenkielisen vihjeen esille painamalla sanan numeroa ruudukossa. Ristikko-ohjelma voisi olla hieman joustavampikin.

Tämä ristikkotyökalu sekoittaa sanat niin, että sanoja tulee sekä vaaka että pystysuuntaan. Kaipasin selkeää vain yhden pystysuuntaisen avainsanan tuottavaa tekniikkaa. Kun sitä mahdollisuutta ei löytynyt, käytin ohjelman suomia mahdollisuuksia. Jos aihe on opiskelijalle vieras tai hän ei osaa kirjoittaa ja lukea paljon suomea, hän tarvitsee lukijan apua. Vinkin lisäksi on mahdollista painaa ristikon ruutua ja kirjain kerrallaan tuottaa vastaus näkyviin. Jos opiskelijalla on paljon todellisia vaikeuksia, hän voi oppia näinkin. Opiskelija voi ottaa sanan ristikosta ja tutkia sanakirjan tai tietokoneen avulla, mitä sana tarkoittaa. Toisaalta haastetta tarvitseva opiskelija ei saisi sortua pelkkään vastausten katselemiseen.

Papunetin sivustoilta löytyi linkeiksi puhutettuja tietoiskuja alkoholista, huumeista, tupakoinnin lopettamisesta, suolan käytöstä, rintasyövästä, terveellisestä ruuasta ja laktoosi-intoleranssista. Materiaaleista on helppo tehdä kuuntelutehtäviä tai opiskelija voi halutessaan vaikkapa itse tulostaa tekstit.

Kaikissa kulttuureissa mielenterveydestä ei ole totuttu puhumaan ääneen, eivätkä avoimuuden suomalaiset perinteetkään ole kovin pitkät. Siksi esimerkiksi masennuksesta tai mielenterveyshoidosta ei haluta edes keskustella ja aiheet voidaan torjua voimakkaasti. Toisaalta maahanmuuttajalla on kuormittava elämäntilanne juuri eletävänä ja oikeaa tietoa tulisi saada. Laadin yhdistelytehtävän tunteista ja ristikon mielenterveyteen liittyvästä sanastosta. Linkitin myös YLE.fi:n videoita lisämateriaaliksi ja keskustelun herättäjäksi. Jos aihe kiinnostaa, niitä voi käydä katselemassa omassa rauhassa vaikka kotona.

3.7 Työ

3.7.1 Työnhaku ja ammatit

Työnhakuprosessin tunteminen on yksi tärkeä kotoutumiskoulutuksen tavoite. Laadin Hot Potatoes Jquiz :lla monivalintakysymyksiä, joissa kerrataan perussanastoa, kuten *työpaikkailmoitus*, *työhakemus*, *ansioluettelo*. Koska suuntasin tehtävät jatkotason opiskelijoille, vaihtoehtojen lukeminen on myös tekstinymmärtämistä, koska tein niistä melko pitkät. Motivaation ylläpitämiseksi lisäsin joukkoon myös hiukan humoristisia kohtia. Ohjelma antaa automaattisesti palautteen, onko vastaus oikea vai väärä. Lisäksi tehtävän laatija voi kirjoittaa lisää palautetta. Avasin niissä lisää työnhaun hyviä tapoja ja liitin lisälukemiseksi linkit eurooppalaiseen CV-malliin, joka on käännetty eri kielille ja Taloussanomien kriittiseen kirjoitukseen työpaikkailmoitusten tasa-arvolakia rikkovista ilmaisuista.

Lehtiartikkelit katoavat ajan mittaan lehtien internet-sivujen arkistoista, joten ne täytyy ajoittain päivittää. Työhön liittyvät perussanat voi opiskella tai kerrata myös yhdistämistehtävänä kanssa. Opiskelutaidot ja suomalainen koulutusjärjestelmä-jaksossa olevat videot sopivat myös ammasteista puhumiseen.

3.7.2 Hygieniatietous, työturvallisuus ja ergonomia

Jokainen tarvitsee tietoa hygieniasta, työturvallisuudesta ja ergonomiasta ammatista riippumatta. Ajoittain monikulttuurisessa ryhmässä erilaiset siisteyskäsitteet aiheuttavat kiistoja esimerkiksi opiskelijoiden keittiössä. Osa opiskelijoista taas tarvitsisi hygieniapassin, jotta voisi päästä esimerkiksi ravintola-alalle työhön. Hygieniatestin suorittaminen on hankalaa joskus suomalaisellekin, koska pieniä muistettavia asioita on paljon.

Väittämäkysymykset ovat erityisen vaikeita, jos opiskelijan äidinkieli ei ole suomi tai hänellä on lukemisen ymmärtämisessä ongelmia. Valitsin tehtävätyypeiksi ristikon, jossa käsitellään henkilökohtaista hygieniää keittiötyössä ja muutaman väittämäkysymyksen ikään kuin selkokieliseksi harjoituksesi sisältöjen opetteluun.

Työturvallisuus ja ergonomia -aiheita käsittelen aukkotehtävässä, jonka avulla samalla voidaan kerrata missä-, mistä- ja mihin-muotoja. Lauseita ovat esimerkiksi:

- *Rakentaja laittaa **kypärän** päähän.*
- *Sairaanhoitaja laittaa **suojakäsineet** kätehen.*
- *Opettaja laittaa **työkengät** jalkaan.*
- *Leipuri ottaa **sormukset** sormista ja **kellon** pois kädestä.*
- *Hitsaaja pukee puhtaat **haalarit** päälleen.*
- *Päivän päätteeksi **työkalut** laitetaan omille paikoilleen ja työpiste siivotaan.*
- *Älä istu **selkä** kumarassa.*
- *Kun kirjoitat tietokoneella, pidä **näppäimistö** edessäsi.*

3.8 Luonto ympäristö ja maan tuntemus

Opiskelijat ovat hyvin eri tavalla kiinnostuneita luonnosta ja ympäristöstä. Moni arvostaa suomalaista luonnon rauhaa, jokamiehenoikeuksia ja puhtautta. Toiset ovat tottuneita liikkumaan luonnossa ja esimerkiksi marjastavat tai sienestävät paljon. Toisaalta kymmenen vuotta Suomessa asunut saattaa mennä ensimmäisen kerran metsään kielikoulutuksessa. Jokaisen koulutuksen aikana tehdäänkin ainakin yksi luontoretki. Myös koulutuksen alussa olevan ryhmäytymispäivän paikka on usein metsämökillä tai meren rannalla.

Suomen luonnosta olen kerännyt juhannusristikon, joka esittelee Suomen luontoa kesällä. Ristikon tehtävät olen laatinut Juhannuksena 2008 Hankasalmeilta ottamieni luontovalokuvien pohjalta. Linkitin tehtävään myös Internetistä löytämäni Hankasalmen kesäkuntaesittelyn, johon liitän

kuuntelutehtävän. TV Jyväskylä on tehnyt esittelyvideot 15:stä eri kunnasta. Videot ovat selkeitä ja hyvin havainnollistavia. Vaikka opiskelija ei ymmärtäisi paljon suomea, hän voi oppia katsomalla ja muutama uusi sana voi jäädä mieleen.

Luonto, ympäristö ja maan tuntemus -aiheeksi valitsin lisäksi kestävän kehityksen tehtävät, jotka sopisivat myös työ ja ammatit aineistoksi, koska työpaikoilla kestävän kehityksen huomioon ottaminen on tärkeää. Annoin tehtäville nimeksi Vihreät ideat, koska kestävä kehitys käsitteenä on hyvin abstrakti eikä apua ja vastaavaa käsitettä löydy välttämättä opiskelijan sanakirjasta. Yhdistämistehtävissä tutustutaan jätteiden lajitteluun ja sen sanastoon. Myös Papunetistä löytyi lajitteluharjoitus, jossa on puhutuki ja mahdollisuus seurata puhutun tekstin etenemistä näytöllä.

3.9 Kulttuuri(t)

Suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin yksityiskohtia keräsin tietokilpailutyylisiin monivalintakysymyksiksi. Otin aiheiksi suomen presidenttejä, kirjailijoita ja Nobel-palkittuja. Luonnollisesti tehtävien avulla ei voi oppia laajoja kokonaisuuksia, mutta niiden avulla voidaan virittää mielenkiintoa tai kerrata aikaisemmin opiskeltuja asioita. Oikeisiin vastauksiin linkitin internet-sivuja, joista varsinkin edistyneemmät voivat hakea lisätietoa. Kulttuuritapahtumista valitsin Pori Jazzin ja Rauman pitsiviikon. Lisäksi sivulla on lauseenrakentamistehtävä Porin historiasta. Opiskelija saa tietoa mm. Porin tulipaloista, kirkon rakentamisesta ja kaupungin alkuvaiheista.

Sananparret ja fraasit kertovat ihmisille tärkeistä asioista ja kulttuurin arvostuksista ja normeista. Liitin myös linkin Papunetin sananparsiristikoihin.

3.10 tietotekniikka ja viestintätaidot

Kotoutumiskoulutukseen sisältyy tietotekniikan opiskelua, WinNovassa noin neljä tuntia viikossa. Osa opetuksesta on perusohjelmien, tekstinkäsittelyn, Internetin ja sähköpostin käytön opettelua suomeksi. Osa ajasta käytetään suomen kielen opiskeluun tietotekniikan avulla ja silloin tarkoituksena on tutustua verkkomateriaaliin ja tehdä esimerkiksi portfolioita.

Laadin tietotekniikan sanastosta monivalintatehtävän Hot Potatoesin Match-toiminnolla. Liitin aiheeseen autosanaston niin, että opiskelijan pitää valita, kuuluuko sana tietokoneeseen vai autoon vai molempiin. Testasin tehtävän toimivuutta perustason yhdeksän opiskelijan ryhmässä, jotka olivat opiskelleet koulutuksen alkupuolella autosanastoa ja olleet viikoittain atk-opetuksessa. Kertausta tarvittiin, sillä testiryhmäni opiskelijat olivat opiskelleet sanastot jo aikaisemmin ja tehneet niistä testin, mutta tututkin sanat, kuten *hiiri*, olivat saattaneet unohtua. Kun opiskelija oli tehnyt yhdistelytehtävän, ohjasin häntä kokoamaan sanaston omiin muistiinpanoihin ideakartoiksi, joiden pääsanat ovat auto ja tietokone. Ideakartan jälkeen kirjoitettiin sanoista lauseita ja jokainen kävi kirjoittamassa jonkun omistaan taululle.

Kyselin opiskelijoilta kommenttia ja havainnoin heidän motivoituneisuuttaan tehtävien aikana. Silmämääräisesti tehtävä näytti soveltuvan kahdeksalle opiskelijalle. Yhdelle se oli liian helppo ja hän omin sanoin kuvasi tehtävää tylsäksi, eikä oikein motivoitunut tekemään ideakarttoja ja lauseitakaan. Annoin hänelle osittain muita tehtäviä. Omasta mielestäni hänkin olisi hyötynyt lauseiden kirjoittamisharjoituksesta. Opiskelija, jolla on ollut oppimisvaikeuksia ja ADD-diagnoosi lapsesta asti, vaikutti hyväntuuliselta ja kyseli apua sanastoon. Tietokoneen antama välitön palaute ja tehtävä kerrallaan eteneminen näyttivät palkitsevan häntä, mutta aihepiiri jo sinänsä kiinnosti myös työperäisiä miesopiskelijoita. Tehtäviin meni osalla aikaa kolmisen tuntia. Opiskelijat tekivät tiiviisti töitä tehtävien parissa, unohtaen selvästi ajan kulun. Kiinnostus palasi myös taukojen ja päivän katkaisseeseen Info-tilaisuuden jälkeen. Myös ryhmän naiset sanoivat tehtävää hauskaksi, vaikka ovat jo peruskoulutuksen opiskelijoiksi vahvoja puhumaan suomea.

Kirjalliset taidot vaativat kuitenkin harjoittelua. Yksi opiskelija ei voinut tehdä tehtävää, koska hän ei osaa vielä paljoa lukea ja kirjoittaa suomea. Hän kopioi kuitenkin ideakartat vieruskaveriltaan ja yritti etsiä sanoja sanakirjasta. Kun hän löytää sanat omalla kielellään, hän kirjoittaa suomeksi ääntämisen omalla äidinkielellään.

4. POHDINTAA

Sisältöjen paloittelu ja etenemistä kuvaavat apuvälineet ovat auttaneet opiskelijoita ja myös opettajia hahmottamaan eri aiheita ja etenemisjärjestystä. Pohtiessani strukturoivan opetuksen piirteitä, saatoin huomata, että eri tilanteiden vaatimana ja selkeyteen pyrkien maahanmuuttajakoulutuksessa on koko ajan käytetty paljon strukturoivia keinoja kiinnittämättä huomiota teoriataustaan erityisesti. Toimivia käytännön selviytymiskeinoja on rakennettu usein intuitiivisesti. Opettajat ovat jakaneet materiaaleja ja keinoja aina avoimesti. Vuosittain toistuvan koulutuksen suunnittelu on myös helpompaa perusrungon avulla.

Näyttäisi siltä, että Hot Potatoes – tehtävät palkitsevat niitä, jotka yrittävät ratkaista tehtävää oman ajattelun ja sanakirjan avulla. Jos opiskelija laittaa sanat tai lauseet kokonaisina käännösautomaattiin, ei hän koe niin suurta onnistumisen iloa. Pohdin myös, jääkö opiskelijalle silloin väärä tunne, että hän osaa ja muistaa sanat, kun hän on katsonut ne kerran automaattilla. Mielestäni tehtävät soveltuvat asioiden kertaamiseen myös edistyneemmillä, esimerkiksi Vihreät ideat aihe ei ole kovin helppo ymmärtää. Lisämateriaalina olevat Internet-sivut tarjoavat haastetta jatkotason opiskelijoille. Opiskelija voi heti tarkistaa tehtävät ja yrittää niin monta kertaa uudestaan kuin jaksaa ja haluaa. Sinnikkyys palkitaan.

Ensimmäisiä lauseenkokoamistehtäviä kokeilin jo paperipalojen kanssa. Myöhemmin olen testannut tehtävien toimivuutta, kun tehtävät ovat olleet Google-sivustolla. Aina käytössä ei ole tietokoneita ja periaatteessa opettaja voi tehdä tehtävistä paperiversioita tulostamalla Hot Potatoesin tiedostoja ja leikkaamalla esimerkiksi yhdistelytehtävien sanat ja lauseet omiksi lapuikseen.

Paperille tulostetut värikkäät kuva- ja sanakortit ja muu materiaali tukevat visuaalista hahmottajaa. Kinesteettistä opiskelijaa varten olen katkonut lauseet tai sanat paloiksi. Rakentelu näyttää kiinnostavan sellaisia opiskelijoita, joille esimerkiksi lauseen itsenäinen kirjoittaminen on

vastenmielistä ja vaikeaa. Kun opiskeluun liittyy toimintaa, vaikkapa laatikoiden raahaamista hiirellä, kiinnostus pysyy yllä aivan eri tavalla. Keskittymisvaikeuksista kärsivän ylimääräinen energia purkautuu näin tehtävän tekemiseen ja oppimiseen suuntautuen.

Kortit innostavat selvästi joitakin opiskelijoita ja ne herättävät erilaisia käsittelytapoja. Joku laittaa sanat aakkosjärjestykseen ja kääntää omalle kielelleen. Tapa ei ole ehkä eniten oppimista tuottava, mutta hän keksii kuitenkin itselleen turvallisen tavan toimia sen sijaan, ettei tekisi mitään. Opiskelijat käyvät lappuja mielellään läpi esimerkiksi ennen testiä.

Tehtäviä voi tehdä myös ryhmätöinä siirtyen ikään kuin rastilta toiselle. Kun lauseet tai sanat on koottu valmiiksi, ryhmät voivat vaihtaa paikkaa ja siirtyä tekemään seuraavia harjoitusta. Lauseita voidaan lukea, niistä voidaan keskustella ja ne voidaan lopuksi laittaa esille seinälle, josta niitä voi katsella ohi kulkiessaan. Valmistin omaan luokkaani verhon, johon esimerkiksi lauseita tai omia tuotoksia voidaan kiinnittää vapaasti. Samaa verhoa käytin oman portfolioni esittelemisessä JAMK:ssa. Tavoitteena on, että perussanasto ja/tai lauserakenteita tulee tutuksi, kun aiheet, sanat ja lauseet toistuvat eri yhteyksissä.

Kaikki kehittämistyöhön kuuluvat materiaalit ovat avoimessa verkossa osoitteessa <http://sites.google.com/site/suomenkielenharjoituksia/> ja niitä voi kokeilla ja käyttää kuka tahansa osoitteeseen löytävä. Tehtävät on mahdollista siirtää nopeasti oppilaitoksen omaan oppimisympäristöön, esimerkiksi Moodleen. Silloin osa tehtävistä voidaan pitää suljettuina, jotta opiskelija keskittyy vain käsillä oleviin aiheisiin.

Oman materiaalini tehtävät ovat yksittäisiä valintoja laajoista aiheista. Ne eivät opeta asioita läpikotaisin, mutta antavat perustietoja, auttavat kertaamisessa ja eriyttämisessä varsinkin silloin, kun opiskelija tarvitsee tietotulvan hallitsemista ja keskittymistä pieniin kokonaisuuksiin. Välittömän palautteen ja oman työskentelyn hallinnan tunne palkitsee opiskelijaa. Varsinkin erityistä tukea tarvitseva opiskelija tarvitsee ohjausta sivustoilla

kulkemiseen. Materiaalit voivat toimia välipalana muun opetuksen seassa tai tukitunnin aiheena. Ne eivät ole yksinään kotona suoritettava kurssi, joskin edistyneempi opiskelija voi tehdä niitä itsenäisestikin.

Kehittämishanketta tehdessä opin käyttämään kokonaan uutta ohjelmaa ja sen työkaluja. Omien kokemusteni kautta ohjaan mielelläni muita opettajia käyttämään ohjelmaa ja laatimaan omia tehtäviään. Näin tehtäväpankki voi kasvaa. Myös opiskelijoiden ilmaisutarpeista lähteviä tehtäviä olisi hyödyllistä laatia lisää. Verkko-oppimisen hankkeita on meneillään ympäri maata ja ryhtyessään tekemään uusia tehtäviä, kannattaa viettää hetki aikaa netissä ja katsoa, mitä on jo tehty. Esimerkiksi Papunetissä on paljon hyödyllistä materiaalia, samoin erilaisten hankkeiden sivustoilla.

Olen esitellyt tehtäviä myös WinNovan maahanmuuttajakoulutusten ohjausryhmässä, jossa oli paikalla oma esimieheni, TE-toimiston maahanmuuttajien yhteyshenkilö, kolme koulutusten opiskelijajäsentä ja ELY-keskuksen maahanmuuttajakoulutuksen suunnittelija. Olen kertonut kehittämistyöstä ja kokeillut tehtäviä eri ryhmien opiskelijoiden kanssa.

LÄHTEET

Aalto, E. 2008. S2-opettajien täydennyskoulutuksessa kohti funktionaalista opetusta. Artikkelit Kaakkois-Suomen maahanmuuttajasivustolla. Viitattu 3.6.2010. <http://www.kiekuma.fi/>

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus – Suositus opetussuunnitelmaksi. 2007. Opetushallitus. Edita Prima oy.

Arvonen, A., Katva, L. & Nurminen, A., 2010. Maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien tunnistaminen. WS Bookwell. Juva.

L 9.4.1999/493 Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Finlexin sivustolla. Viitattu 12.5.2010. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990493>

Hämäläinen, R., Liias, S., Taarna, V. ym. 2008. Erilaisen oppijan käsikirja. Erilaisten oppijoiden liitto. Lukineuvola-hanke. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Kaakinen, J. 2009. Syventävä näkökulma muistiin. Niilo Mäki -Instituutin järjestämä luento Tampereella 6.10.2009.

Kairaluoma, L., Ahonen, T., Aro, M. ym. 2008. Lukemalla ja tekemällä – Opettajan opas lukivaikeudesta ammatillisille oppilaitoksille. Kopijyvä. Jyväskylä.

Kauri, U. 2010. Maahanmuuttajien määrä Satakunnassa 31.12.2009. Sähköposti 29.3.2010. Materiaali Tilastokeskuksen tietojen pohjalta.

Kokkonen, M., Laakso, S., & Piikki, A. 2008. Opetushallitus. Edita Prima Oy. Helsinki. Arvaanko vai arvioinko.

Maahanmuuttoviraston Internet-sivut 8.5.2010

Nissilä, L., Martin, M., Vaarala, H & Kuukka, I. 2006. Saako olla suomea? – Opas suomi toisena kielenä opetukseen.

Nissilä, L., & Sarlin, H-M. (toim.) 2009. Maahanmuuttajien oppimisvaikeudet. Opetushallitus. Otavan Kirjapaino Oy. Keuruu.

Numminen, H. 2007. Visuaalinen hahmotuskyky ja oppiminen. Luento ammatillisen erityisopettajan koulutuksessa JAMK:ssa 6.3.2007.

Nurminen & Ohenoja 2008. Oma tie –projekti. Helsingin diakonialaitos. esittelymateriaali 8.5.2008.

http://www.oph.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/oph/embeds/16682_nurminen_ohenoja.pdf

Ohtonen M. 2002. Selkokieliä Internetissä. Teoksessa Virtanen H. (toim.) 2002. Selko-opas. Kehitysvammaliitto. Tammer-paino Oy. Tampere, 71-82.

Suomessa vakinaisesti asuvat ulkomaalaiset 31.12.2009.

Maahanmuuttoviraston Tilastokeskukselta saamat tilastot. Viitattu 8.5.2010.

<http://www.migri.fi/download.asp?id=Ulkomaalaiset+Suomessa+2009;1880;{0A2AE526-BFDC-4DA5-8068-E2BB2D90320A}>

Vasama, A. 2010. Ryhmätyön purku aiheesta kohderyhmän vaikutus kielenopetuksessa ja –oppimisessa Kielitaito maahanmuuttajan voimavarana koulutuksessa 29.4.2010 Helsingissä. OPH:n järjestämä koulutus hanketoteuttajille.

Virtanen H. 2002. Selkokielen määritelmä, tarve ja käyttäjät. Teoksessa Virtanen H. (toim.) 2002. Selko-opas. Kehitysvammaliitto. Tammer-paino Oy. Tampere, 7-53.

Vuori-Metsäjoki, B. & Ylikoski, P. Satakunnan Aune-hanke. – Toiminnan ohjaus ja tarkkaavuuden tukeminen. Hankkeen internet-sivut . Viitattu 3.6.2010.

http://www.satshp.fi/sataehp/aune/apua_arkeen/toiminnan_ohjaus.php#tarve_strukturoimiselle

LIITTEET

Liite 1, Esimerkkiharjoitus yhdistelytehtävästä, aiheesta minä ja minun taustani

Index =>

Etsi kysymykseen oikea vastaus.

Matching exercise

Match the items on the right to the items on the left.

Check

Kuka sinä olet?

Kuinka vanha sinä olet?

Missä sinä asut?

Asutko sinä keskustassa?

Kuinka pitkä matka sinulla on kotoa
Länsipuistoon?

Miten sinä kuljet kurssille?

Kuinka paljon bussilippu maksaa?

Kuinka kauan suomen kielen koulutus
kestää?

Onko sinulla lapsia?

Oletko naimisissa?

En, vaan Väinölässä.

En, minä asun avoliitossa.

Porissa.

Yleensä bussilla. Se tulee torilla ja siitä kävelen
Länsipuistoon.

Noin viisi kilometriä.

Olen 42-vuotias.

Kyllä, poika ja kaksi tyttöä.

Minä olen Matias Korhonen.

Kertalippu maksaa 2,90 euroa, mutta ostin
kuukausikortin ja sen hinta on 34 euroa.

Viisi kuukautta.

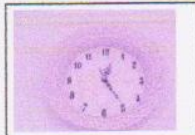
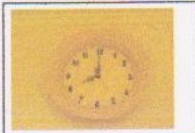
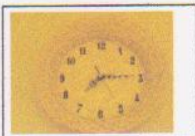
Index =>

Anteeksi, mitä kello on ? - yhdistä suomalaisen (porilaisen tai raumalaisen) vastaus!

Matching exercise

Match the items on the right to the items on the left.

Check

"Se on viistoist/viittoist yli seittemä" tai "varti yli seittemä"

" Viis vail pual yks", tai meikke pual yks".

"Kakskyt vail kahdeksa" tai "kakskymment vail kahreksa".

" Viis!"

"Se o tasa kahreksa"

"Pual kymmene" tai " pual kymne".

Opiskelu ja oppiminen valitse lauseisiin oikea sana oikeassa muodossa seuraavasta listasta:

Täydennä aukkojen kohdalle sopivat sanat oikeassa muodossa seuraavasta listasta:

tehdä, ratkaista, kehittää, kuulua, leikkiä, opiskella, vuosi, opiskella, (-pääte), erilainen, loppua, auttaa, avain, muuttua, ainoa

Tervetuloa [] aikuise[].

Opimme lapsena, kun []. Aikuiset oppivat, kun he [] työtä, harrastavat,

opiskelevat ja kokevat uusia asioita. Koulu ei ole [] paikka, jossa voi oppia. Ihmiset

ovat monen sadan [] ajan [] ja käyneet työssä. Ammatit ja työt ovat kuitenkin

[]. Samoin opetusmetodit ja käsitys siitä, miten ihminen oppii. Oppijan ja opettajan

roolit ovat myös [] kuin ennen. Nyt ajatellaan vahvasti, että opiskelija ei ole

passiivinen objekti. Hän rakentaa itse tietoa ja ymmärtämistään, löytää ja

[] ongelmia. Opettaja [] ja ohjaa. Yhteisö on tärkeä. Opiskelija [] ryhmään

ja hyvä sosiaalinen vuorovaikutus auttaa. Oppiminen ei [], kun ammattikoulu tai

yliopisto loppuu. Työelämässä pitää [] ammattitaitoaan jatkuvasti ja opetella uusia

asioita. Suomen kielen opiskelu ei lopu koskaan. Se on elinikäinen prosessi. Onneksi!

Viisaat sanovat, että kurssi ei opeta suomea, ehkä se voi antaa [] oppia.